

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN COĞRAFYA DERSLERİNDE KULLANDIKLARI “ÖĞRENME STRATEJİLERİ”

Fatih AYDIN*

ÖZET

Bu araştırma, ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerini, farklı değişkenler açısından incelemek amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya, 2009-2010 eğitim-öğretim yılında, Manisa ilinin Turgutlu ilçesindeki liselerde öğrenim gören 298 öğrenci katılmıştır. Genel tarama modelinin kullanıldığı araştırmada veri toplama aracı olarak Toy (2007) tarafından geliştirilen “Öğrenme Stratejileri Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin analizinde aritmetik ortalama, t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve çoklu karşılaştırma testi (LSD) kullanılmıştır. Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya derslerinde en çok “örgütlenme stratejilerini” en az ise “planlama stratejilerini” kullandıkları görülmüştür. Öğrencilerin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşleri “cinsiyet” ve “öğrenim gördükleri sınıf düzeyleri” değişkenlerine göre anlamlı farklılık göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Coğrafya, öğrenme stratejisi, ortaöğretim öğrencileri.

LEARNING STRATEGIES ADOPTED BY SECONDARY SCHOOL STUDENTS FOR GEOGRAPHY COURSES

ABSTRACT

The aim of this study is to detect the learning strategies adopted by secondary school students for geography courses. A total of 298 students attending to secondary schools in Turgutlu county of Manisa joined the research within 2009-2010 academic year. “Learning Strategies Scale” developed by Toy (2007) is used as data gathering technique in this research in which general scanning model is applied. For data analysis, arithmetic mean, t test, one way variance analysis (ANOVA) and multiple comparison test (LSD) are employed. It is observed that secondary school students most commonly use “grouping strategies” and least commonly use “planning strategies”. Scale for students’ ideas about learning strategies for geography courses has a meaningful difference in terms of “gender” and “class levels” variable.

Key Words: Geography, learning strategies, secondary school students

* Yrd. Doç. Dr., Karabük Üniversitesi Edebiyat Fak. Coğrafya Böl. Öğr. Üyesi. El-mek: fatihaydin@karabuk.edu.tr

Giriş

Eğitimcilerin çoğu, öğrenmenin bireyin çevresiyle etkileşimi sonucu oluştuğu ve bireyin davranışlarında değişiklik meydana getirdiği görüşünü savunmaktadırlar. İnsanlar, çevre ile etkileşimleri sonucu bilgi, beceri, tutum ve değerler edinirler. Birey, sürekli olarak çevresinden kendisine iletilen verileri değerlendirir ve buna bağlı olarak bilişsel, duyuşsal ve davranışsal tepkide bulunurlar. Öğrenmeden söz edilebilmesi için insan çevresiyle etkileşime girdiği zaman onda bilişsel, duyuşsal ve davranışsal değişikliklerinin görülmesi gerekir. Bu durumda öğrenme, kişide oluşan kalıcı değişiklikler olarak görülebilir (Demirkaya, 2003). Öğrenme için eğitimci ve psikologlar birçok tanım yapmışlardır. Woolfolk (1998) öğrenmeyi, *genel anlamda bir bireyin bilgi ya da davranışlarında oldukça kalıcı değişikliklere neden olan yaşantuların meydana gelmesi* şeklinde tanımlamıştır. Gagne (1984) öğrenmeyi; *çevresel değişiklikler nedeniyle, bireyin duygu, düşünce ve ifadesinde meydana gelen değişme* olarak tanımlamıştır. Bacanlı (1999) öğrenmeyi, *tekrar ya da yaşantı yoluyla organizmanın davranışlarında meydana gelen oldukça kalıcı değişmeler* olarak tanımlamıştır. Eğitimci ve psikologların öğrenme için yaptıkları tanımlardaki ortak noktalar; yaşantı ürünü olması, kalıcı izli davranış değişikliğinin meydana gelmesidir.

Çağımızda bilgi çok hızlı değişen ve gelişen bir olgu haline gelmiştir. Bu değişim ve artış günümüz insanının kendini sürekli olarak yenilemesine ve geliştirmesine neden olmuştur. Bu nedenden dolayıdır ki öğrenme kavramının geleneksel anlamı yanında çağımızda yeni bir anlayışla ele alınması gereği ortaya çıkmıştır. Tüm bunların sonucunda da öğrenme stratejilerine yaşam boyu gerek duyulmaya başlanmıştır (Ellez, 2004). Strateji genel olarak bir şeyi elde etmek için izlenen yol ya da bir amaca ulaşmak için geliştirilen bir planın uygulanması olarak ele alınmaktadır. Öğrenme stratejisi ise öğrenmeyi gerçekleştirmek için izlenen yollardır. Bir stratejinin amacı öğrencinin duyuşsal durumunu etkilemek ve onun yeni bilgiyi seçmesini, edinmesini, örgütlemesini ve bütünleştirmesini kolaylaştırmaktır (Meydan, 2004). Öğrenme stratejileri, bireyin öğrenme sırasında kullandığı ve bilginin kodlamasını, depolanmasını ve düzenlemesini etkileyen davranış ve düşüncelerdir (Weinstein ve Mayer, 1986). Öğrenme stratejisi, öğrencilerin öğrenme- öğretme süreci içinde ya da bireysel hazırlıklarında kendisine sunulan bilgileri zihinsel süreçlerinden geçirerek, ona anlam vermesi ve kendine mal etmesi için gerekli olan çabaları ortaya koymasındır (Tay, 2004).

Öğrenirken karşılaşılan güçlükler öğrencilerin en çok karşılaştıkları sorunlardandır. Bazı öğrenciler istedikleri halde ders çalışamazken, bazıları çok uzun süreler çalıştığı halde öğrenememekten şikâyet etmektedir. Öte yandan kısa sürede çalışarak uzun süre çalışanlar kadar başarılı öğrenciler de vardır. Bu örneklerdeki sorunlar büyük ölçüde öğrencilerin etkili öğrenme stratejilerini kullanamamasından ya da nasıl öğreneceğini bilememesinden kaynaklanmaktadır (Açıkgöz, 2003). Bir eğitim programı kapsamında yaşantı geçiren öğrenciler, yalnız belli disiplinlerin temel bilgilerini edinmekle kalmamalı, bu bilgilere nasıl ulaşabileceklerini ya da nasıl öğrenebileceklerini de öğrenmelidirler. Öğretmenler de öğrenme-öğretme süreçlerinde, öğrencilerin etkili öğrenme stratejileri geliştirmelerine dönük etkinliklere önem vermelidir. Öğretmenlerin yardımıyla öğrenciler, giderek kendi öğrenmelerinin sorumluluğunu taşıyabilir duruma gelebilir (Oğuz, 1999). Öğrenme stratejileri:

- Öğrencilerin daha fazla öğrenme sürecinde etkin olmasını gerektirir.
- Bilgi ve aktarımdan ziyade öğrencilerde bir takım becerilerin olmasını gerektirir.
- Öğrencilerin üst düzey öğrenme becerilerini (analiz, sentez, değerlendirme vs.) gerektiren etkinliklere (okuma yazma, tartışma vs.) yöneltilir.
- Konu alanı hakkında öğrencilerin sahip oldukları fikir, tutum ve inançları ifade etmeleri için uygun yollar sağlar (Yılmaz ve Sünbül, 2006).

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/2 Spring 2011

Sonuç olarak, öğrenme stratejilerinin, bireylerin daha kolay ve etkili olarak öğrenmelerini sağlayan tekniklerin her biri olduğunu söylemek mümkündür. Öğrenme stratejilerinin öğrenciler tarafından kullanılması, onların daha iyi ve kalıcı öğrenmelerini sağlarken, çalışmaya ayırdıkları süreyi azaltmakta ve öğrencilere özerklik kazandırmaktadır. Öğrencilerin, öğrenme stratejilerini etkili bir biçimde kullanabilmeleri ve kendi öğrenmeleriyle ilgili sorumluluklarını edinebilmeleri için onlara öğrenme stratejilerini seçme, kullanma, izleme, değerlendirme yeteneklerine sahip olmaları sağlanmalı ve bu stratejileri ne zaman ve nasıl kullanmaları gerektiği öğretilmelidir (Karakış ve Çelenk, 2007).

Öğrenme stratejileri üzerinde çalışan araştırmacılar, öğrencilerin öğrenme sırasında izlediği yolları göz önüne alarak, bilgiyi işleme sistemine göre farklı sınıflandırmalar yapmıştır:

Öztürk (1995), öğrenme stratejilerini “*Dikkat Stratejisi*”, “*Tekrar Stratejisi*”, “*Anlamlandırma Stratejisi*”, “*Zihne Yerleştirme Stratejisi*”, “*Hatırlama Stratejisi*”, “*Bilişi Yönetme Stratejisi*” ve “*Duyuşsal Stratejiler*” olmak üzere yedi gruba ayırmıştır.

Erden ve Akman (2006) öğrenme stratejilerini; “*Tekrar Stratejisi*”, “*Anlamlandırma Stratejisi*” ve “*Örgütlenme Stratejisi*” olarak üç grup altında toplamıştır.

Senemoğlu (1997) öğrenme stratejilerini şu şekilde sınıflandırmıştır: “*Dikkat Stratejileri*”, “*Kısa Süreli Bellekte Depolamayı Arttıran Stratejiler*”, “*Anlamayı Güçlendirici Stratejiler*”, “*Geri Getirmeyi Arttırıcı Stratejiler*”, “*Güdülemeyi Arttırıcı Stratejiler*”, “*Yürütücü Biliş Stratejileri*”.

Özer (2002) ise öğrenme stratejilerini; “*Yineleme Stratejileri*”, “*Anlamlandırma Stratejileri*”, “*Örgütlenme Stratejileri*”, “*Anlamayı İzleme Stratejileri*”, “*Duyuşsal Stratejiler*” olarak beş grup altında toplamıştır.

Öğrenme stratejileri üzerinde yapılan araştırmalarda (Weinstein ve Mayer, 1986; Ellez, 2004; Bulut, 2006; Öztürk, 1995; Somuncuoğlu, 1996; Çiftçi, 1998; Oğuz, 1999; Yüksel ve Koşar, 2001; Yücedağ, 2001; Özer, 2002; Hamurcu ve Özyılmaz, 2002; Talu, 1997; Sünbül, 1998; Toy, 2007; Karakış ve Çelenk, 2007; Meydan, 2004);

- Öğrencilerin öğrenme stratejilerini kullanma düzeylerinin tespit edildiği,
- *Öğrenme stratejileri doğrultusunda yapılan eğitimin* akademik başarıya, erişmeye, kalıcılığa, derse yönelik tutumlarına etkisinin araştırıldığı,
- Öğrencilerin kullandıkları öğrenme stratejileri ile öğrenme stilleri, öğrenme stratejileri ile başarı güdüsü arasındaki ilişkinin incelendiği,
- Öğrenme stratejilerinin cinsiyet, sınıf düzeyi, okul türü gibi değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığının incelendiği görülmektedir.

Literatür incelendiğinde coğrafya dersi – öğrenme stratejisi ilişkisini inceleyen araştırmaların (Çiçek, 2009; Karadeniz, 2010; Karadeniz ve Bilgi, 2010; Şensoy, 2008; Tomal, 2008; Kaydu, 2004) sınırlı sayıda olduğu görülmektedir

Araştırmanın Amacı

Ülkemizde ortaöğretim kurumlarında farklı programlar uygulansa da tamamında ortak amaç; bütün öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari bir genel kültür vermek suretiyle, onlara kişi ve toplum sorunlarını tanımak, çözüm yolları aramak ve yurdun iktisadi, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve güvenini kazandırmaktır. Belirlenen bu amacın gerçekleşmesinde kuşkusuz *coğrafya dersi* de büyük önem arz etmektedir (Karadağ, 2009). Coğrafya, coğrafi yeryüzündeki doğal, beşeri ve ekonomik olayları, insanla ilişkiler kurarak inceleyen bir bilimdir (Doğanay, 2002). Atalay (1992) coğrafyayı, “yeryüzünün şekillenmesini,

Turkish Studies

şekillenmede etkili olan amilleri ve yeryüzünde canlı hayatı oluşturan insan, bitki ve hayvan toplulukları ile doğal ortam arasındaki ilişkileri ve bunların dağılımını inceleyen bir bilim dalıdır” şeklinde tarif etmiştir. Görüldüğü gibi coğrafya; insanla yeryüzü arasındaki ilişkileri inceleyerek, insanın bu ilişkiler sonucu neler yaptığını ve neler yapabileceğini inceleyen bir bilim özelliğindedir.

Coğrafya dersinin, öğrencilerde istenilen nitelikleri kazandırması, ancak öğrenme ortamlarının ve stratejilerinin doğru planlanması ve öğretim sürecinin buna paralel olarak gerçekleştirilmesiyle mümkündür. Öğrencilerin konulara hazır bulunuşluk düzeyi ve öğrenme stilleri, öğretmenin tercih edeceği yöntem ya da yaklaşımlar, kullanacağı öğretim materyalleri ve öğretim hizmeti, öğretim programları ve müfredat gibi faktörler öğretim sürecinde önemli değişkenlerdir. Öğrencinin dersin kazanımlarını davranışa dönüştürmesinde, belirtilen değişkenlerin öğretmen tarafından dikkatle gözden geçirilmesi gereklidir (Aydın, 2010).

Yapılan bu araştırmanın, liselerde görev yapmakta olan coğrafya öğretmenlerinin, öğrencilerinin kullandıkları öğrenme stratejileri doğrultusunda daha etkili öğretim sağlamalarına; öğrencilerin ise öğrenmeyi öğrenme konusunda yeterli ve bilinçli duruma gelmelerine katkı sağlayacağı umulmaktadır. Araştırmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin belirlenmesidir. Bu amaç çerçevesinde araştırmada aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Ortaöğretim öğrencilerinin, coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri nelerdir?
2. Ortaöğretim öğrencilerinin, coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri *cinsiyet* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?
3. Ortaöğretim öğrencilerinin, coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri *sınıf düzeyi* değişkenine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Bu araştırma genel tarama modelinde bir araştırmadır. Tarama modelleri, mevcut olayların daha önceki olay ve koşullarla ilişkilerini de dikkate alarak, durumlar arasındaki etkileşimini açıklayan araştırma yaklaşımlarıdır (Kaptan, 1998: 59). Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla, evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2003: 79).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, 2009-2010 öğretim yılı ikinci yarıyılında, Manisa ilinin Turgutlu ilçesinde öğrenim gören ortaöğretim öğrencileri; örneklemine ise Milli Piyango Anadolu Lisesinde öğrenim gören 298 öğrenci oluşturmuştur. Örneklem seçiminde *tesadüfi örneklem yöntemi* kullanılmıştır. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin sınıf düzeyine göre dağılımı şöyledir: 115 öğrenci (%38.6) dokuzuncu sınıf, 92 öğrenci (%30.9) onuncu sınıf ve 91 öğrenci (%30.5) onbirinci sınıf öğrencisidir. Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1: Örneklem grubunu oluşturan öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)
Kız	161	54
Erkek	137	46
Toplam	298	100

Tablo 1 incelendiğinde, örnekleme yer alan öğrencilerin %54'ünün kız, %46'sının erkek olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Aracı

Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerini belirlemek için Toy (2007) tarafından geliştirilen *Öğrenme Stratejileri Ölçeği*, uzman görüşleri doğrultusunda (coğrafya eğitimi alanında üç öğretim üyesi) coğrafya dersine uyarlanmış ve çalışmada kullanılmasına karar verilmiştir. Ölçek 40 maddeden oluşmakta olup Likert tipindedir. Ölçek “tamamen katılıyorum (5)”, “katılıyorum (4)”, “kararsızım (3)”, “katılmıyorum (2)” ve “kesinlikle katılmıyorum (1)” şeklinde düzenlenmiş ve puanlanmıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 0,93 olarak bulunmuştur. Faktör analizleri yapılan ölçek dört faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler; (1). *Seçme stratejileri* (5, 6, 14, 15, 17, 21, 23, 24, 25, 28, 29, 31, 32, 38 ve 39. Maddeler), (2). *İşleme Stratejileri* (2, 3, 4, 7, 10, 11 ve 12. Maddeler), (3). *Planlama Stratejileri* (8, 9, 13, 19, 30, 33, 34, 35, 37, 37 ve 40. Maddeler) ve (4). *Örgütlenme Stratejileri* (1, 16, 18, 20, 22, 26 ve 27. Maddeler).

Verilerin Çözümlemesi

Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinde aritmetik ortalama değerleri kullanılmıştır. Cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılığın olup olmadığını belirlemek için *bağımsız örneklem t testi* kullanılmıştır. Sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılığın olup olmadığını belirlemek için “*Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)*” kullanılmıştır. Analiz sonucunda farklılık önemli bulunduğunda farklılığın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığı “*Çoklu Karşılaştırma Testi*” (*LSD*) ile tespit edilmiştir.

BULGULAR

1. Ortaöğretim Öğrencilerinin Coğrafya Dersinde Kullandıkları Öğrenme Stratejileri İle İlgili Görüşleri

Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması değerleri aşağıdaki Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Ortaöğretim öğrencilerinin öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalama değerleri

No	Ölçekte Yer Alan İfadeler	\bar{X}
1	Coğrafya konularındaki ayrıntılı bilgileri kısaltmaya çalışırım.	4,24
2	Coğrafya konularını başka kitaplardan araştırırım.	3,61
3	Coğrafya konularıyla ilgili farklı örnekler bulmaya çalışırım.	3,35
4	Coğrafya öğretmenimden daha fazla örnek vermesini isterim.	3,75
5	Coğrafya dersinde bütün dikkatimi öğretmenime veririm.	3,54
6	Coğrafya dersinden önce konuyla ilgili eski bilgileri hatırlarım.	3,24
7	Coğrafya konularıyla ilgili kendi kendime yeni örnekler bulmaya çalışırım.	3,18

Turkish Studies

8	Coğrafya dersinden sonra verilen çalışma yapraklarını grup arkadaşlarımla yaparım.	2,88
9	Coğrafya dersinde öğrendiğimiz konuyla ilgili internette araştırma yaparım.	2,66
10	Coğrafya konuları ile ilgili sınavlarda çıkmış soruları araştırırım.	2,73
11	Coğrafya ile ilgili kaynak kitapları araştırırım.	3,21
12	Coğrafya dersinde öğrendiklerimi evde tekrar ederim.	3,11
13	Coğrafya sorularını çözerken süre tutarım.	2,33
14	Bilmediğim soruları coğrafya öğretmenime sorarım.	3,36
15	Coğrafya öğretmenimin verdiği ödevleri düzenli yaparım.	3,67
16	Coğrafya dersini yazarak çalışırım.	3,67
17	Coğrafya dersinde gerekli kısımları not tutarım.	4,18
18	Coğrafya konularında anlamadığım bazı yerleri ezberlerim.	3,89
19	Coğrafya ile ilgili kendi kendime sorular sorarım.	3,30
20	Coğrafya konularını çalışırken önemli yerlerin altını çizerim.	4,36
21	Coğrafya öğretmenimin ne sorabileceğini düşünürüm.	3,88
22	Coğrafya dersini çalışacağım ortamı kendime en uygun şekilde düzenlerim.	3,69
23	Coğrafya ödevlerimi zamanında teslim ederim.	3,99
24	Coğrafya dersinde kötü not aldığımda, başarılı olmak için daha çok çalışırım.	4,07
25	Coğrafya dersinde öğretilenler ile daha önce bildiklerim arasında bağlantı kurmaya çalışırım.	3,90
26	Coğrafya çalışırken özet çıkarırım.	3,83
27	Coğrafya kitabında anlamadığım yerler olursa tekrar okurum.	4,19
28	Yeni bir coğrafya konusunu okumdan önce başlıklara, şekillere göz atarım.	4,09
29	Coğrafya çalışırken anlamadığım kavramları tespit etmeye çalışırım.	3,87
30	Coğrafya çalışırken konuyu genellikle bir sınıf arkadaşına anlatırım.	3,32
31	Öğrendiğim yeni bir coğrafya konusunu anlayana kadar tekrarlarım.	3,55
32	Coğrafya dersinde anlamadığım yerleri daha sonra sormak için not alırım.	3,25
33	Sınıfta hangi öğrencilerin coğrafya dersini iyi bir şekilde öğrendiğimi bilirim.	3,62
34	Coğrafya çalışırken kendi kendime küçük hedefler beliririm.	3,27
35	Coğrafya çalışırken konuları küçük bölümlere ayırarak çalışırım.	3,63
36	Coğrafya çalışmak için bir zaman çizelgesi hazırlarım.	2,37
37	Coğrafya çalışmaya başlamadan önce neyi, nasıl çalışacağımı planlarım.	3,38
38	Coğrafya konularından hangisinin daha önemli olduğunu tespit ederim.	3,90
39	Coğrafya sınavlarında neyi yanlış yapıp yapmadıklarımı bilirim.	3,69
40	Coğrafya ile ilgili güncel konuları, dergileri takip ederim.	2,47
	Toplam	3,51

Tablo 2’ de görüldüğü gibi ortaöğretim öğrencilerinin, coğrafya dersinde **en çok kullandıkları öğrenme stratejileri** şunlardır: “Coğrafya konularını çalışırken önemli yerlerin altını çizerim ($\bar{x} = 4.36$)”, “Coğrafya konularındaki ayrıntılı bilgileri kısaltmaya çalışırım ($\bar{x} = 4.24$)”, “Coğrafya kitabında anlamadığım yerler olursa tekrar okurum ($\bar{x} = 4.19$)”, “Coğrafya

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 6/2 Spring 2011

dersinde gerekli kısımları not tutarım ($\bar{x} = 4,18$)” ve “Coğrafya dersinde kötü not aldığım da, başarılı olmak için daha çok çalışırım ($\bar{x} = 4,07$)”.

Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde **en az kullandıkları öğrenme stratejileri** şunlardır: “Coğrafya sorularını çözerken süre tutarım ($\bar{x} = 2,33$)”, “Coğrafya çalışmak için bir zaman çizelgesi hazırlarım ($\bar{x} = 2,37$)”, “Coğrafya ile ilgili güncel konuları, dergileri takip ederim ($\bar{x} = 2,47$)”, “Coğrafya ile ilgili kendi kendime sorular sorarım ($\bar{x} = 2,66$)”, “Coğrafya konuları ile ilgili sınavlarda çıkmış soruları araştırırım ($\bar{x} = 2,73$)” ve “Coğrafya dersinden sonra verilen çalışma yapraklarını grup arkadaşlarımla yaparım ($\bar{x} = 2,88$)”

Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,51 olduğu görülmektedir. Buna göre ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin “*katlıyorum*” düzeyinde olduğu belirlenmiştir.

Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde en çok “*örgütleme stratejilerini*” en az ise “*planlama stratejilerini*” kullandıkları görülmüştür. Sonuç olarak araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencileri, coğrafya dersinde farklı kategorilerdeki öğrenme stratejilerini farklı düzeyde kullanmaktadırlar.

2. Ortaöğretim Öğrencilerinin Coğrafya Dersinde Kullandıkları Öğrenme Stratejilerine İlişkin Görüşlerinin “Cinsiyet” Değişkenine Göre Karşılaştırılması

Cinsiyet değişkenine göre, ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları hesaplanmış, farkların önemli olup olmadığını belirlemek için *t testi* yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3: Ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyetlerine göre öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları, standart sapmaları ve *t testi* sonucu

Stratejiler	Cinsiyet	n	\bar{x}	Ss	Sd	t	P
Seçme Stratejileri	Kız	161	3,85	0,58	296	3,25	0,001**
	Erkek	137	3,62	0,61			
İşleme Stratejileri	Kız	161	3,24	0,71	296	-,885	0,37*
	Erkek	137	3,32	0,73			
Planlama Stratejileri	Kız	161	3,02	0,64	296	-,041	0,96*
	Erkek	137	3,02	0,60			
Örgütleme Stratejileri	Kız	161	4,21	0,54	296	7,04	0,000**
	Erkek	137	3,72	0,66			

Toplam	Kız	161	3,58	0,50	296	2,58	0,010**
	Erkek	137	3,42	0,54			

*P>0.05 ; **P<0.05

Tablo 3 incelendiğinde, “*Seçme Stratejileri*” boyutunda kız ve erkek öğrencilerin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları 3,85 ve 3,62; standart sapmaları ise 0,58 ve 0,61 olarak bulunduğu görülmektedir. Bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ilişkisiz örneklem t-testi sonucuna göre; seçme stratejileri boyutunda öğrencilerin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşleri *cinsiyete* göre anlamlı farklılık göstermiştir [$t_{(296)} = 3,25; p < 0.05$]. Kız öğrencilerin coğrafya dersinde kullanılan öğrenme stratejileri ölçeğinin Seçme Stratejileri boyutuna erkek öğrencilere göre daha yüksek oranda katıldıkları görülmektedir.

İşleme Stratejileri boyutunda kız ve erkek öğrencilerin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerin aritmetik ortalamaları 3,24 ve 3,32; standart sapmaları ise 0,71 ve 0,73 olarak bulunduğu görülmektedir. Bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ilişkisiz örneklem t-testi sonucuna göre; işleme stratejileri boyutunda öğrencilerin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşleri *cinsiyete* anlamlı farklılık göstermemiştir [$t_{(296)} = -,885; p > 0.05$].

Planlama Stratejileri boyutunda kız ve erkek öğrencilerin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerin aritmetik ortalamaları 3,02; standart sapmaları ise 0,64 ve 0,60 olarak bulunduğu görülmektedir. Bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ilişkisiz örneklem t-testi sonucuna göre; planlama stratejileri boyutunda öğrencilerin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşleri *cinsiyete* göre anlamlı farklılık göstermemektedir [$t_{(296)} = -,041; p > 0.05$].

Örgütlenme Stratejileri boyutunda kız ve erkek öğrencilerin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerin aritmetik ortalamaları 4,21 ve 3,72; standart sapmaları ise 0,54 ve 0,66 olarak bulunduğu görülmektedir. Bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ilişkisiz örneklem t-testi sonucuna göre; örgütlenme stratejileri boyutunda öğrencilerin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşleri *cinsiyete* göre anlamlı farklılık göstermiştir [$t_{(296)} = 7,04; p < 0.05$]. Kız öğrencilerin coğrafya dersinde kullanılan öğrenme stratejileri ölçeğinin örgütlenme stratejileri boyutuna erkek öğrencilere göre daha yüksek oranda katıldıkları görülmektedir.

Genel olarak yapılan değerlendirmeye göre; kız ve erkek öğrencilerin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalamaları 3,58 ve 3,42; standart sapmaları ise 0,50 ve 0,54 olarak bulunduğu görülmektedir. Bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan ilişkisiz örneklem t-testi sonucuna göre *öğrencilerin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşleri cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermektedir* [$t_{(296)} = 2,58; p < 0.05$]. Kız öğrencilerin coğrafya dersinde kullanılan öğrenme stratejileri ölçeğine erkek öğrencilere göre daha yüksek oranda katıldıkları görülmektedir.

3. Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerine ilişkin görüşlerinin “*sınıf düzeyi*” değişkenine göre karşılaştırılması

Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin *sınıf düzeyi* değişkenine göre, anlamlı farklılık gösterip göstermediği “*Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)*” ile tespit edilmiştir. Analiz sonucunda farklılık önemli

Turkish Studies

bulduğunda farklılığın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığı “Çoklu Karşılaştırma Testi” (LSD) ile kontrol edilmiştir.

Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeyine göre betimsel istatistikleri Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4: Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeyine göre betimsel istatistikleri

Sınıf	N	\bar{X}	S
9. Sınıf	115	140,2435	18,58767
10. Sınıf	92	145,9022	22,85408
11. Sınıf	91	135,1758	21,47484
Toplam	298	140,4430	21,21666

Tablo 4’de görüldüğü gibi; dokuzuncu sınıfların coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerine ilişkin görüşlerinin ortalaması 140,243 (S=18,58); onuncu sınıfların ortalaması 145,902 (S=22,85) ve onbirinci sınıfların ortalaması 135,175 (S=21,47) olarak bulunmuştur.

Sınıf düzeyi değişkenine göre, ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinde farklılığın önemli olup olmadığını belirlemek için “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” sonuçları ise Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5: Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeyine göre ANOVA sonuçları

Varyansın Kaynağı	KT	Sd	KO	F	P
Gruplar Arası	5271,041	2	2635,521	6,054	,003*
Gruplar İçi	128422,489	295	435,330		
Toplam	133693,530	297			

*p<0.05

Tablo 5 incelendiğinde; ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerine ilişkin görüşleri sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık görülmüştür [$F_{(2,295)}=6,054; p<0.05$].

Farklılığın hangi sınıf ya da sınıflardan kaynaklandığı “Çoklu Karşılaştırma Testi” (LSD) ile belirlenmiş ve sonuçları Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6: Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin sınıf düzeyine göre karşılaştırıldığı LSD testi sonuçları

Sınıf (I)	Sınıf (J)	Ortalama Fark (I-J)	Standart Hata	Anlamlılık Düzeyi
9.sınıf	10. Sınıf	-5,65870	2,91845	,053
	11.Sınıf	5,06765	2,92734	,084
10.Sınıf	9. Sınıf	5,65870	2,91845	,053

Turkish Studies

	11. Sınıf	10,72635	3,08475	,001*
11. Sınıf	9. sınıf	-5,06765	2,92734	,084
	10. Sınıf	-10,72635	3,08475	,001*

* p<0,05

Tablo 6’da görüldüğü gibi; ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşleri *onuncu ve onbirinci sınıflar arasında* farklılık göstermiştir.

Sonuç ve Tartışma

Araştırmadan elden edilen bulgulara göre ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,51’dir. Buna göre ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin “*katılıyorum*” düzeyinde olduğu belirlenmiştir. Ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde en çok “*örgütlenme stratejilerini*” en az ise “*planlama stratejilerini*” kullandıkları görülmüştür.

Ortaöğretim öğrencilerinin, coğrafya dersinde **en çok kullandıkları öğrenme stratejileri** şunlardır:

- ✓ *Coğrafya konularını çalışırken önemli yerlerin altını çizerim.*
- ✓ *Coğrafya konularındaki ayrıntılı bilgileri kısaltmaya çalışırım.*
- ✓ *Coğrafya kitabında anlamadığım yerler olursa tekrar okurum.*
- ✓ *Coğrafya dersinde gerekli kısımları not tutarım.*
- ✓ *Coğrafya dersinde kötü not aldığımda, başarılı olmak için daha çok çalışırım.*

Bu araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde **en az kullandıkları öğrenme stratejileri** şunlardır:

- ✓ *Coğrafya sorularını çözerken süre tutarım*
- ✓ *Coğrafya çalışmak için bir zaman çizelgesi hazırlarım*
- ✓ *Coğrafya ile ilgili güncel konuları, dergileri takip ederim*
- ✓ *Coğrafya ile ilgili kendi kendime sorular sorarım*
- ✓ *Coğrafya konuları ile ilgili sınavlarda çıkmış soruları araştırırım*
- ✓ *Coğrafya dersinden sonra verilen çalışma yapraklarını grup arkadaşlarımla yaparım*

Sonuç olarak araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencileri, *coğrafya* dersinde farklı kategorilerdeki öğrenme stratejilerini farklı düzeyde kullanmaktadırlar. Öğrencilerin bazı stratejileri az kullanmaları, öğrenme stilleriyle ilgili olabileceği gibi stratejiler konusunda bilgi sahibi olmaması ile ilgili olabilir. Bu sonuç, farklı dersler için yapılan araştırmaları desteklemektedir (Toy, 2007; Tomal, 2008; Karakiş ve Çelenk, 2007; Karadeniz, 2010; Çelikkaya ve Kuş, 2010; Bulut, 2006; Somuncuoğlu, 1996; Talu, 1997; Öztürk, 1995). Örneğin;

Karadeniz (2010) eğitim fakültesi öğrencilerinin coğrafya öğrenme stratejilerini incelediği çalışmasında elde edilen sonuçlara göre; coğrafya dersi için yüksek akademik başarıya sahip olan

Turkish Studies

öğrencilerin, zayıf ve orta akademik başarıya sahip olan öğrencilere göre ve de coğrafya dersi için yüksek ilgi algısına sahip olan öğrencilerin, zayıf ve orta ilgi algısına sahip olan öğrencilere göre, öğrenme stratejilerini kullanma sıklıklarının anlamlı şekilde daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Toy (2007), biyoloji dersinde öğrencilerin öğrenme stratejileri ölçeğine ilişkin görüşlerinin aritmetik ortalaması 3,67 ve “katılıyorum” düzeyinde olduğunu belirlemiştir. Öğrenciler biyoloji dersinde de en çok “örgütlenme stratejisini” en az ise “planlama stratejilerini” kullandıkları belirlenmiştir.

Bulut (2006) çalışmasında, öğrencilerin matematik dersinde en çok yoğunlaşma stratejilerini, en az ise işleme stratejilerini kullandıklarını belirlemiştir.

Somuncuoğlu (1996) çalışmasında öğrencilerin anlamlı bilişsel stratejileri diğer öğrenme stratejilerine göre daha sık kullanmaktadır.

Talu (1997) 10.sınıf öğrencilerinin hangi öğrenme stratejilerini kullandıklarını incelediği araştırmasında; örneklem grubunun %52’si anlamlandırma stratejisini, %41’i tekrar stratejisini ve %7’si ‘de örgütlenme stratejisini kullandığı sonucuna ulaşmıştır.

Tomal (2008) coğrafya dersinde öğrencilerin tüm öğrenme stratejilerini aynı ölçüde kullanmadığını ve en çok kullanılan öğrenme stratejilerini; kitaptaki önemli yerlerin altını çizme, ders işlenirken not tutma, kitabın çeşitli yerlerine not düşme, sadece öğretmeni dinleme ve eski bilgilerle bağlantı kurma olarak belirlemiştir.

Öztürk (1995) üniversite öğrencilerinin genel öğrenme stratejilerini ne derecede kullandığını tespit ettiği araştırma sonucunda, öğrencilerin %55’i çalışmalarında öğrenme stratejilerini “oldukça sık” kullanmaktadır.

Karakış ve Çelenk (2007) farklı fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öğrenme stratejilerini kullanma düzeylerini incelediği araştırmasında; öğrencilerin dikkat, bilişi yönetme, anlamlandırma, zihne yerleştirme ve hatırlama stratejilerinin “sıklıkla”, duyuşsal ve tekrar stratejilerini ise “ara sıra” kullandıkları tespit edilmiştir.

Çelikkaya ve Kuş (2010) çalışmasında; “*anlamadıkları yeri tekrar tekrar okumak*”, “*çalışırken koyu yazılmış yerlere dikkat etmek*”, “*dersi dikkatlice dinlemek*”, “*anlamadıkları yerlere ?,*,! gibi işaretler koymak*”, “*derste aldığı notları dersten sonra gözden geçirmek*”, “*okulda işlenen konuları tekrar etmek*” öğrencilerin genel olarak çok istekli ve istekli olarak kullandıkları stratejiler olarak belirlemiştir. “*Kavram haritaları oluşturmak*”, “*ayna karşısında sesli olarak konuyu anlatmak*” ve “*sesli ortamda, müzik ya da televizyon açıkken çalışmak*” ise öğrencilerin en az kullandığı stratejiler olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Bu çalışmada elde edilen bir diğer bulguya göre, kız öğrencilerin coğrafya dersinde kullanılan öğrenme stratejileri ölçeğine erkek öğrencilere göre daha yüksek oranda katıldıkları görülmektedir. Tomal (2008) yaptığı çalışmasında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre öğrenme stratejilerini kullanma durumlarının daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşmıştır. Karadeniz (2010) çalışmasında; sosyal bilgiler ile sınıf öğretmenliği programı öğrencileri arasında, programlarına giriş puan türleri, kız ve erkek öğrenciler arasında coğrafya öğrenme stratejilerini kullanma sıklıkları açısından anlamlı farklılıklar belirlenmiştir. Ayrıca bu alanda yapılan diğer çalışmalarda da (Yücedağ, 2001; Hamurcu, 2002; Toy, 2007; Ellez, 2004; Karakış ve Çelenk, 2007; Çelikkaya ve Kuş, 2010).

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuca göre; ortaöğretim öğrencilerinin coğrafya dersinde kullandıkları öğrenme stratejilerine ilişkin görüşleri sınıf düzeyi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermiştir. Bu farklılık onuncu ve onbirinci sınıflar arasında olduğu bulunmuştur. İlgili literatür

Turkish Studies

incelendiğinde çalışmanın bu bulgusunu destekleyen araştırmalar da (Toy, 2007; Yücedağ, 2001; Hamurcu, 2002) vardır, desteklemeyen araştırmalar da (Yüksel ve Koşar, 2001; Karakış ve Çelenk, 2007) vardır.

Öğrenmenin bireyden bireye değiştiği yani her bireyin kendine özgü öğrenme yolları olduğu yapılan araştırmalar tarafından ortaya konulmuştur. Öğrencilerin kendilerini geliştirebilmeleri ve içinde bulunduğumuz bilgi çağındaki gelişmelere ayak uydurabilmeleri için nasıl öğrendiklerinin bilincinde olmaları ve kendi öğrenmelerini izleme becerilerine sahip olmaları gerekmektedir. İlköğretimden itibaren örgün eğitimin her aşamasında, öğrencilere sınıf ortamında veya kendi kendilerine ders çalışırken kullanabilecekleri öğrenme stratejileri öğretilmelidir (Karakış ve Çelenk, 2007).

Öğrenme stratejileri, öğrencinin kendi kendine çalışarak etkili bir biçimde öğrenmesini kolaylaştıran tekniklerdir. Öğrenme stratejilerini kullanan öğrenci, öğrenmelerini daha kolay ve kalıcı hale getirebilir. Bu nedenle, eğitimin her basamağında öğrencilerin öğrenme stratejilerini öğrenmeye ihtiyaçları vardır. Bu ihtiyaçı karşılayabilmek için de strateji kullanımı konusunda öğrencilere rehberlik etmek öğretmenlerin en önemli görevlerinden biridir (Çelikkaya ve Kuş, 2010:331).

Ortaöğretim öğrencilerinin, coğrafya dersinde öğrenme stratejilerini kullanma düzeylerini belirleyen bu çalışmanın bulgularına göre aşağıdaki öneriler getirilmiştir:

1. Öğrencilerin coğrafya dersini daha etkin öğrenebilmesi ve kendi öğrenmesinden sorumlu olabilmesi için etkili öğrenme stratejilerini kullanmaları sağlanmalıdır.
2. Ortaöğretim öğrencilerini, coğrafya ve diğer derslerdeki öğrenme stratejilerini nasıl kullanacağı konusunda bilgilendirme yapılmalıdır. Her şeyden önce öğretmenlerin ve diğer eğitimin içinde olan bireylerin, öğrenme stratejileri konusunda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir.
3. Öğrenme stratejileri kullanımının cinsiyete ve sınıf düzeyine değişmesinin sebepleri araştırılabilir.
4. Coğrafya öğretmenlerinin ve diğer öğretmenlerinin öğrenme stratejileri konusunda ne düzeyde bilgi sahibi olduğu araştırılabilir.
5. Coğrafya dersi öğrenme stratejileri ile başarı güdüsü, tutum, motivasyon gibi değişkenler arası ilişkiler incelenebilir.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ, Kamile, **Etkili Öğrenme ve Öğretme**. Eğitim Dünyası Yayınları, İzmir, 2003.
- AYDIN, Fatih, “Ortaöğretim Öğrencilerinin Coğrafya Derslerindeki Gütülenmelerinin İncelenmesi.” **Turkish Studies**, 5(4), 814-834.
- BACANLI, Hasan, **Gelişim ve Öğrenme**. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara 1999.
- BULUT, Serpil (2006). **İlköğretim II. Kademe Öğrencilerinin Matematik Dersinde Kullandıkları Öğrenme Stratejileri ve Başarı Gütüleri**. Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Edirne.
- ÇELİKKAYA, Tekin ve KUŞ Zafer, “Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrencilerin Öğrenme Stratejilerini Kullanma Durumları.” **Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi**, S:29 (2010), s:321-336.

- ÇİFTÇİ, Özlem (1998). **Lise 1. Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Öğrenme Stratejilerinin Matematik Dersindeki Akademik Başarıları Üzerindeki Etkisi**. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- ÇİÇEK, Yasemin (2009). **9.Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersinde Anlamlandırma Örgütlenme Stratejilerini Kullanmaları Ve Okutulan Ders Kitabının Bu Duruma Etkisi**. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- DEMİRKAYA, Hilmi (2003). **Coğrafya Öğretiminde 4mat Öğretim Sisteminin Lise Coğrafya Derslerindeki Başarı ve Tutumlar Üzerindeki Etkisi**. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- ELLEZ, A.Murat (2004). **Etkin Öğrenme, Strateji Kullanımı, Matematik Başarısı, Günü ve Cinsiyet İlişkileri**. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir.
- ERDEN, Münire ve AKMAN Yasemin, **Eğitim Psikolojisi-Gelişim, Öğrenme, Öğretme** (15.Baskı). Arkadaş Yayınevi, Ankara 2006.
- GAGNE, Robert M. (1984). "Learning Outcomes and Their Effects". **American Psychologist**, S:39:4 (1984), s:371 –385.
- HAMURCU, Hülya (2002). Okulöncesi öğretmen adaylarının kullandıkları öğrenme stratejileri. **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S:23 (2002), s:127-134.
- KAPTAN, Saim. **Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**. Tekışık Web Ofset Tesisleri, Ankara 1998.
- KARADAĞ, Oğuz (2009). **Endüstri Meslek Liselerinde Onuncu Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Öğrenme Becerileri Düzeyleri ve Etkili Olan Faktörler (Bağcılar Örneği)**. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- KARADENİZ, Bahtiyar Cemile. "Eğitim fakültesi öğrencilerinin coğrafya öğrenme stratejileri". **Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S:39 (2010), s:69-80.
- KARADENİZ, Bahtiyar Cemile ve BİLGİ Görkem Merve, "Coğrafya Dersinde Kullanılan Öğrenme Stratejileri Ölçeğinin Geliştirilmesi." **Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S:30:2 (2010), s:511-532.
- KARAKIŞ, Özlem ve ÇELENK Süleyman, "Farklı Fakültelerde Öğrenim Gören Öğrencilerin Genel Öğrenme Stratejilerini Kullanma Düzeyleri: A.İ.B.Ü. Örneği". **Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, S:7:1 (2007), s:26-46.
- KARASAR, Niyazi, **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Nobel Yayınları, Ankara 2007.
- KAYDU, Melike (2004). **Ortaöğretim 1. Sınıflarda Coğrafya Derslerinde Kullanılan Farklı Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Başarılarına Etkisi**. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya.
- MEYDAN, Ali (2004). **Sosyal Bilgiler Dersi Coğrafya Ünitelerinin İşlenişinde Öğrenmeyi Öğrenme Stratejilerinin Öğrencilerin Başarı ve Tutumlarına Etkisi**. Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.
- OĞUZ, Aytunga (1999). **Derste Not Almanın Öğrenme ve Hatırlama Düzeyine Etkisi**. Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

- ÖZER, Bekir, “İlköğretim ve Ortaöğretim Okullarının Eğitim Programlarında Öğrenme Stratejileri”. **Eğitim Bilimleri ve Uygulama**. S:1:1 (2002), s:17-32.
- ÖZTÜRK, Bülent (1995). **Genel Öğrenme Stratejilerinin Öğrenciler Tarafından Kullanılma Durumları**. Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- SENEMOĞLU, Nuray, **Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya**. Gazi Kitabevi, Ankara 2007.
- SOMUNCUOĞLU, Yeşim (1996). **Öğrencilerin Kullandıkları Öğrenme Stratejileri ile Çeşitli Değişkenler ve Başarı Algıları Arasındaki İlişkiler**. Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- SÜNBUİL, Ali Murat (1998). **Öğrenme Stratejilerinin Öğrenci Erişimi ve Tutumlara Etkisi**. Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- ŞENSOY, Eşref (2008). **Ortaöğretim Coğrafya Dersinde Tekrar Stratejisinin Kullanımı ve Öğrenci Başarısına Etkisi**. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- TALU, Nilay (1997). **Ankara Özel Tevfik Fikret Lisesi 10.Sınıf Öğrencilerinin Kullandıkları Öğrenme Stratejilerinin Akademik Başarıları Üzerine Etkisi**. Hacettepe Üniversitesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- TAY, Bayram, “Sosyal Bilgiler Dersinde Anlamlandırma Stratejisinin Yeri ve Önemi”. **Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi**, S:5:2 (2004), s:1-12.
- TOMAL, Necati, “Ortaöğretim 9. Sınıf Öğrencilerinin Coğrafya Dersinde Öğrenme Stratejilerini Kullanma Durumları.” **Mehmet Akif Ersoy Eğitim Fakültesi Dergisi**, S:8:16 (2008), s:113-127.
- TOY, Özden. (2007). **Biyoloji Dersinde Kullanılan Öğrenme Stratejileri ve Başarı Güdüsü Arasındaki İlişkiler**. Dokuz Eylül Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- WEINSTEIN, Claire E. ve MAYER, R.E., **The Teaching of Learning Strategies**. Wittrock, M. C. (Ed.), *Handbook of Research on Teaching*, MacMillan, New York 1986.
- WOOLFOLK, A., **Educational Psychology**. Allyn and Bacon, Boston, 1998.
- YILMAZ, Hasan ve SÜNBUİL Ali Murat. **Öğretimde planlama ve değerlendirme (3. Baskı)**. Konya: Çizgi Kitabevi 2006.
- YÜKSEL, Sedat ve KOŞAR Edip, “Eğitim fakültesi öğrencilerinin ders çalışırken kullandıkları öğrenme stratejileri”. **Çağdaş Eğitim Dergisi**, S:278 (2001), s:29-36.
- YÜCEDAĞ, Şenay Birol (2001). **Öğrenme Stratejilerine Yönelik Öğrenci Görüşleri**. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.